

GODINU DANA POVERENIKA ZA ZAŠTITU RAVNOPRAVNOSTI

Princip ravnopravnosti, princip prema kome su svi ljudi jednaki bez obzira na lična svojstva koja ih odlikuju, jeste temeljna moralna vrednost svakog demokratskog društva i svake moderne države zasnovane na principu vladavine prava. Pravilo o zabrani diskriminacije sadržano je u svim međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima i u ustavima gotovo svih zemalja sveta. Srbija je poslednjih godina izgradila solidno antidiskriminaciono zakonodavstvo i sistema zaštite od diskriminacije u kome izuzetno važnu ulogu ima Poverenik za zaštitu ravnopravnosti.

Za godinu dana postojanja ove institucije, započet je ozbiljan i težak posao na sprečavanju i zaštiti od diskriminacije, čime se daje značajan doprinos izgradnji tolerantne i otvorene Srbije u kojoj svi uživaju jednaka prava. Moramo biti svesni činjenice da je uprkos izvesnim pozitivnim pomacima, Srbija još uvek društvo u kome je diskriminacija veoma raširena pojava. Poslednjih meseci svedoci smo učestalog govora mržnje i nasilja nad romima, seksualnim manjinama, izražavanja rasne, nacionalne ili verske netrpeljivosti, koji se još uvek tolerišu i opravdavaju.

I zato nam predstoji veliki posao na suzbijanju diskriminacije i u tom poslu posla ima mesta za sve – za vlast, policiju, tužilaštvo, sudove, za obrazovne institucije, nevladine organizacije i, naravno, za Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, koji ima jednu od centralnih uloga u reagovanju u slučajevima diskriminacije i promovisanju ravnopravnosti.

Iako građanke i građani Srbije još nisu dovoljno upoznati sa samom suštinom i pojmom diskriminacije i nadležnostima Poverenika, kod većine je razvijena svest o postojanju diskriminacije u mnogim segmentima našeg društva. Dve trećine je mišljenja da je diskriminacija najzastupljenija u oblasti zapošljavanja, a to potvrđuje i podatak da se najveći broj pritužbi Povereniku, 35 odsto, odnosio na sferu radnih odnosa.

Istovremeno, za proteklih godinu dana rada, podneto je 205 pritužbi, od kojih su svaku 10. podnele nevladine organizacije. Doneto je preko 10 preporuka i izrečeno 5 opomena, dok je u dva slučaja sproveden postupak medijacije.

Želim da naglasim da je najveći broj postupaka, više od 90 odsto, sproveden u zakonskom roku od 90 dana, uprkos otežanim uslovima rada. Takođe, treba znati da se mnoge pritužbe ne odnose na diskriminaciju, već na povredu drugih prava. To zapravo pokazuje da ljudi još uvek ne znaju šta je diskriminacija i da svaku nepravdu doživljavaju kao diskriminaciju. Zato moramo još mnogo raditi na edukaciji i informisanju građanki i građana kako bi bili u stanju da prepoznaju diskriminaciju

Istraživanja pokazuju da su diskriminaciji u Srbiji najviše izložene Romi/Romkinje, žene, osobe sa invaliditetom i seksualne manjine.

Kad je reč o slučajevima diskriminacije povodom kojih su podnete pritužbe, u proteklih godinu dana, najbrojnije su bile pritužbe zbog diskriminaciju po osnovu seksualne orijentacije – 32, s tim što se najveći broj ovih pritužbi odnosi na jedan slučaj diskriminacije, govor mržnje mitropolita Amfilohija Radovića prema seksualnim manjinama, povodom održavanja Povorke ponosa.

Sledeći osnov diskriminacije po broju pritužbi je nacionalna pripadnost – 19, s tim što su najčešće žrtve Romi. Proteklju godinu obeležilo je nekoliko ozbiljnih napada sa tragičnim posledicama, takvih da je preteći rast rasne mržnje postao više nego zabrinjavajući.

Takođe, prošle godine, nakon sprovedenog postupka, utvrđeno je da je neopravdano napravljena razlika u pogledu uslova za konstituisanja Nacionalnog saveta bošnjačke nacionalne manjine u odnosu na ostale savete.

Želim da istaknem i da su se dosadašnja upozorenja i saopštenja odnosila na sve vidove diskriminacije, među kojima su najrasprostranjeniji dva:

prvi na osnovu pola, uprkos tome što na normativnom nivou žene i muškarci u Srbiji imaju jednaka prava. U praksi su žene i dalje diskriminisane u svim oblastima, a nije mali broj poslodavaca koji i dalje od žena traži da se izjasne da li planiraju decu. Drugo je tretman osoba sa invaliditetom, koje su izložene posrednoj i neposrednoj diskriminaciji i koje nailaze na prepreke u svim sferama društvenog života.

Više od 6 meseci nakon što sam izabrana za prvog Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, skupština Srbije dala je saglasnost na Pravilnik kojim je počelo formiranje službe, tako da je tek nedavno završeno formiranje stručnog tima ljudi koji radi u ovoj instiuciji. Takođe, čitava godina bila je potrebna da se osposobi prostor u koji ćemo se useliti za koju nedelju I da se izađe iz jedne kancelarije u kojoj se događalo sve – i pisanje pritužbi, i prijemi inostranih delegacija, i saradnja sa medijima, i sastanci sa ekspertima/kinjama I nevladinim sektorom, i razgovori sa građankama i građanima.

Borba protiv svih oblika i vidova diskriminacije jeste naša misija i smisao našeg rada. Moja dužnost jeste da Poverenika za zaštitu ravnopravnosti učinim bliskim i dostupnim svakoj građanki i građaninu i da u skladu sa zakonskim ovlašćenjima pružim zaštitu svakome ko se obrati i ko je diskriminisan. Zato obilazimo gradove u Srbiji i ljudima pružamo informacije o tome šta je diskriminacija, kako mogu podneti pritužbu povereniku, kako izgleda postupak po pritužbama i šta mogu da očekuju.

Međutim, rad institucije Poverenika za zaštitu ravnopravnosti neće iskoreniti diskriminaciju u Srbiji. Svi treba da radimo na izgradnji demokratskog i tolerantnog društva, a iznad svega da kod mladih ljudi razvijamo svest o važnosti poštovanja ljudskih prava, razumevanja različitosti, razvijanja kulture tolerancije. Istovremeno, važno je da svi daju svoj doprinos na suzbijanju govora mržnje, diskriminatorskih stavova, nasilja i netolarancije. Zato bih želela da istaknem ključnu ulogu obrazovnih institucija ali i medija, koji svojim radom u velikoj meri

mogu da doprinesu širenju ideje ravnopravnosti i sprečavanju diskriminacije.

Diskriminacija nije stanje koje treba tolerisati. Treba reagovati i tražiti zaštitu! Zato pozivam građane i građanke da reaguju i podnose pritužbe zbog diskriminacije koju trpe. Mi smo spremni da svaku pritužbu brižljivo razmotrimo i upotrebimo sva raspoloživa sredstva kako bi diskriminacija bila zaustavljena a njene posledice sanirane.

Svi moramo znati da je svaki uspešno okončan slučaj diskriminacije biće dragocen doprinos izgradnji društva u kome svi njegovi građani i građanke imaju podjednake šanse da ravnopravno, aktivno i produktivno učestvuju u svim segmentima društvenog života.

5. maj 2011.

dr Nevena Petrušić
Poverenica za zaštitu ravnopravnosti